

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΑΤΡΟ ΔΕΛΙΚΗΣ. — "ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ... — Ε. ΚΩΝΤΕΛ
"ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΟΜΑΤΙ ΓΗΣ", ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ
ΤΟΥ Κ. ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ

Νά ένα έργο που εγγίχε επίσης από μυθιοτόρημα κι' όμως έγινε δράμα με τό να πάρει καθαρά δραματικά στοιχεία και να τα μεταχειριστεί δραματικά: Τόν διάλογο, τήν περιπέτεια, τή γοργή εξέλιξη. Βέβαια του λείπουν ακόμη πολλά, όπως ο κεντρικός ήρωας και ή κεντρική πράξη με θέση και λύση, τό λυρικό στοιχείο και τό χορευτικό για να φτάσει στην ολοκληρωμένη δραματική μορφή. "Όσο κι' έτσι όπως είναι, είναι περισσότερο δράμα παρά διήγημα, αντίθετα λ. χ. με τό "παράξενο ίντερμέτζο", που είναι περισσότερο διήγημα παρά δράμα. Αυτό είναι έτοιμο σενάριο για να γυριστεί ταινία και να πετύχει. Το ίδιο έτσι όπως είναι μόνο στο θέατρο παίζεται. Για να γυριστεί ταινία θα πρέπει να πετάξει κάμποσον διάλογο και να πάρει πολλούς μικρούς μονολόγους.

Ενώ όμως τό έργο τουτο "Για ένα κομμάτι γης" δεν έχει κεντρικόν ήρωα, ούτε μιάν κεντρική και σπουδαία πράξη, δραματικά ενσωματωμένα, ούτε επομίνως θέση και λύση, εν τούτοις τά δραματικά αυτά στοιχεία υπάρχουν εδώ σαν ιδέα, σαν ουσία του έργου κι' ως μόνον φανερώνονται μορφικά. Είναι, για να πάρουμε εικόνα από τή μαγειρική, σά ποθα ή πήτα. Φαγητό με ουσίες χορταστικές και θρεπτικές αδιάφορα αν στο μάτι δεν τόσοφαντάζει, όσο ένα ψητό του φούρνου ή μιάν τούρτα.

Ο κεντρικός, άλλ' άθέατος ήρωας του είναι ο άνθρωπος με τήν π.δ. πλάταιά και αναγκαία τραγικά του όψη. Δεν είναι εδώ, όπως στο "Παράξενο Ίντερμέτζο" (αναφέρουμε για πρόχειρή σύγκριση έργα που παίζονται σήμερα στα θέατρα μας) ένας άνθρωπος από μιάν μόνη όψη κι' αυτή στενή και μένος, όψη περιορισμένη μέσα σε συμβατικούς φραγμούς της τάδε ή της δεύνα κοινωνικής τάξης, και της τάδε ή της δεύνα κατάστασης, που τυχαία ή επίτηδες διαλεγμένα περιστασιακά τήν έχουνε χαράξει. Εδώ έχουμε τόν άνθρωπο γενικά, τήν ανθρώπινη κοινωνία, που διαλύεται, που ξεφτιίζει από ανάγκη όχι μυστηριακή και μοιραία, παρά ανάγκη πραγματική που τήν αίτια της τήνε βλέπουμε καθαρά και ξάστερα, γι' αυτό βλέπουμε και τή θεραπεία της, κι' έτσι στο έργο τουτο έχουμε και τή λύση, και τήν καθαρότητα, τήν ομοιογενή, δηλαδή ουσία

του δραματικού και κάθε ποιητικού έργου. Και από αυτή τήν άποψη τό "Για ένα κομμάτι γης" είναι ποιητικό δημιουργήμα ανώτερης κνότητας, εκείνης που ζωντανεύει τά αληθινά μεγάλα έργα της Τέχνης.

Η πραγματικότητα που καθαφτιίζει αυτό τό έργο είναι όμη και σπαραχτική. Μέσα σ' έναν λαμπρόν τάχα πολιτισμό, που έχει αυτοκίνητα, αεροπλάνα, έργαστάσια, ο άνθρωπος έχει ξεπέσει στο χτήνος. Οι κοινωνικοί θεσμοί, τό μόνο δείγμα ανθρωπιάς και πολιτισμού, ξεφτιίζουνε, κόβονται και ή ανθρωπότητα σκορπίζεται και ξεσπερμίζεται. "Ακόμα και τά πιο συνδυαστικά στοιχεία, ή αγάπη κι' ή στοργή, σαν να μην έχουνε πιά καμμιά δύναμη. "Ακόμη και τό δυνατότερο απ' όλα, της μάνας ή αγάπη, πεθαίνει, όχι σβύνει, σκοτώνεται, αφού εξευτελιστεί από τήν σάπια κρούστα του "πολιτισμού".

Μόλον τουτο τό έργο είναι αισιόδοξο. Από τά πιο αισιόδοξα που γίνονται, γιατί έχει μέσα του τήν καθαρότητα. Ο θεατής τό πίνει τό γιατρικό. Πικρό, αλλά φέρνει σωτηρία. Από τήν άποψη λοιπόν της ιδέας του εγγίζει τ' ανώτερα σκελεπτικά της τέχνης, γιατί εκφράζει:

πλέρια τὸν πολιτισμὸ τῆς ἐποχῆς του καὶ τοῦ τόπου του. Ἀπὸ τῆν ἀποψη τῆς μορφῆς εἶνε ὠμὸ καὶ σπαρταριστὸ, ἀλλὰ λειψὸ σὲ λυρικό καὶ χορευτικό στοιχεῖο, χωρὶς αὐτὴ ἢ ἔλληψη νὰ τὸ κάνει τερατικό καὶ ἀπαράδεχτο.

Ἐνα τόσο ὠμὸ δράμα ποῦ δὲ δειλιάζει νὰ μεταχειριστεῖ καὶ τῆν ἀσκήνιν ἀκόμη γιὰ ὄλικὸ του καὶ μόνον τῆς το νὰ τῆνε ξεπεράσει: τῆ δοκιμασία μὲ τῆν ἀληθινὴ ὀμορφιὰ ποῦ ἐνκατενίζει, χρειάζεται: καὶ ἀνάλογη σκηρικὴ ἀπόδοσι. Ἄθλος γιὰ τὸν πιὸ καλά συγκροτημένο θίασὸ μας σήμερα. Τὸ «Θέατρο Τέχνης» τὸν κατέφερε αὐτὸν τὸν ἄθλο, κροισά—στραβά, ἀλλὰ τὸν κατέφερε. Γνωρίζοντας τὰ μέσα ποῦ διαθέτει, ἠθοποιῶς ἀνώριμος, ταμειὸ ἀνούπαρτο, βρίσκουμε τῆν παράστασι αὐτῆν ἐξαιρετική, ὑποδειγματικὴ ὡς καλλιτεχνικὴ πράξι γιὰ ὄλους ὄσοι καταγίνονται σήμερα μὲ τῆ δραματικὴ τέχνη. Καὶ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ «Θέατρο Τέχνης» νομίζουμε πὺς εἶνε τὸ πρῶτο ἀληθινὰ σπουδαῖο δράμα ποῦ δίνει, ἂν ἐξαιρέσουμε, γι' ἄλλο λόγο, τὸ ἑλληνικὸ ἔργο ποῦ ἔπαιξε.

Ἡ μετάφρασι ἀπὸ τὸν Σεβαστικόγλου, δουλεῖ ἀ δημιουργικὴ, ζωντανή, ἀριστουργηματικὴ. Ἐγίνε μὲ ἀγάπη, συνείδησι καὶ τέχνη ζηλευτή. Ἡ σκηνογραφία παραστατικὴ καὶ ἡ σκηνοθεσία σφίχτηκε νὰ κατορθώσει τ' ἀκατόρθωτα. Ὁ Ἄθλος εἶνε ὄλος δικὸς τῆς. Γι' αὐτὸ οὔτε κὰν θ' ἀναφέρουμε τίς ἀτέλειες καὶ τὰ σφάλματα ποῦ εἶδαμε, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶνε καθαρὰ, ἀδυναμία μερικῶν ἠθοποιῶν, ὄχι τοῦ σκηνοθέτη, ποῦ εἶδεξε καθαρὰ τῆν κατανόησι καὶ τῆν ἐπιδίωξι του.

Γιὰ τοὺς ἠθοποιούς ἔχουμε νὰ ἐκφράσουμε τῆ χαρὰ μας. Ὁ Διαμαντόπουλος εἶδειξε πρόοδο σημαντικὴ. Συγκράτησε πολλὰ ἀπὸ τὰ πληθωρικά του ἑσοπάσματα. Ἐπειθάρχησε σὲ μιὰ στωικὴ γρημνή. Νομίζουμε πὺς εἶνε ὁ πρῶτος ρόλος ποῦ παίζει μὲ τόσο ἐπιτυχία. Εἶναι ἠθοποιὸς ρωμαλέος καὶ δημιουργικός.

Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Καλέργης, ὁ ἀδρὸς καὶ αἰσθαντικός, τὸ ἴδιο καὶ ἡ Μεταξᾶ, ἡ δυνατὴ καὶ ψυχωμένη. Αὐτοὶ οἱ τρεῖς νέοι ἠθοποιοὶ ἔχουνε τοῦτο τὸ κοινὸ, πὺς εἶνε καλλιτέχνες μὲ ἐθουσιασμὸ καὶ συνείδησι. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ φαίνεται: ἐδῶ ἐκεῖ ἢ προσπάθεια ποῦ κάνουνε. Ὁ Καλέργης καὶ ἡ Μεταξᾶ σ' ἄφτῆ

τῆν παράστασι δὲν ἴστανε πάντα ὀλότιστα μετουσιωμένοι. Ἐδῶ ἐκεῖ ἢ φλόγα τοὺς ἐκατακάθονταν, καὶ ἔβγαίνε στὸ φανερὸ τὸ δικὸ τους τὸ σκῆμα. Ἀλλὰ καὶ οἱ τρεῖς ἄφτοι εἶνε ἀκόμη νέοι, δηλαδή κάποια πείρα τῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι φυσικό, τοὺς λείπει. Ὅσοσο καὶ οἱ τρεῖς τοὺς εἶχανε ἀληθινὰ συγκινητικὲς ὥραιες στιγμῆς.

Ὁ νεαρὸς Νίκος Βασταρδῆς, ποῦ θαροῦμε, πρῶτῃ φορὰ τόνε βλέπουμε, ἔχει πολλὰ καὶ καλά προσόντα. Τώρα τὰ κινήματά του ἴστανε ἄρρυθμα καὶ ἡ μιλιὰ του στραπατοχοισμένη. Δὲν ἀκούσαμε οὔτε μιὰ ὀλόκληρη φράσι ἀπ' τὸ στόμα του. Ὅτι ἔλεγε τ' ἀκούγε μόνος του. Τέχνη κατὰ μέγα μέρος θὰ εἶπει κατὰχτησι ὄλικου. Καὶ τὸ ὄλικὸ ποῦ ἔχει νὰ κατὰχτησει ὁ ἠθοποιὸς εἶνε τὸ σῶμα του καὶ ἡ φωνὴ του, ζωντανὸ ὄλικὸ, γι' ἄφτὸ ἀπὸ τὰ πιὸ ἀνυπόταχτα. Τόνε συμβουλεύουμε νὰ μὴν ξαναπαρουσιαστεῖ σὲ ρόλο, ἂν δὲν μάθει πρῶτα καλὰ νὰ σαλέσει: καὶ μάλιστα νὰ μιλάει. Φαίνεται: πὺς ἔχει γνήσιον τάλαντο καὶ πολὺ κατάλληλο παρουσιαστικό. Ἄς μπαῖ λοιπὸν στὴν ἀσκήσι τῆ συστημιατικῆ γιὰ νὰ προδέσει γλήγορα καὶ σίγουρα.

Β. ΡΩΤΑΣ